

Erddol a schweieren zerk

st' fersicht v de l. Jugend am 2te Weltkrieg

Nom Iwerfall den 10. Mee 1940 a wéi de Krieg wärdet puing

No dem Amarsch an der Besetzung vun onsem Land den 10. Mä 1940 durech dei preisesch Arméien; haten d'Letzeburger geduecht dat wär dat Schlëmst, an si breichten nëmmen op d'Libération duoroch de' Fransousen ze warden. *Awer ech kum ganz anderscht.*

Esobal d'Regierung den 10 Mee vum deitschen Iwerfall informéiert gow hun gleich d'Groussherzoglech Famill an d'Ministeren DUPONG, BECH, BODSON an KRIER d'Land iwert RODANGE-LASAUVAGE verloss. Well de Minister MARQUE ze spéd iwert deitschen Iwerfall an d'Bild gesé gow, konn hien d'Land net méi rechtzeitig verlossen. Den 25 September 1942 gow hien emét senger Famill emgesiedelt a kum eréscht am Abrél 1945 an d'Hémescht zeréck.

Och fir d'Groussherzoglech Familjen an déi 4 Ministeren war et hécl Zeit gin well den 10te Mee Muerges um 1/2 7 gow schon Kasären an der Stad besatz a motoriséiert Einheiten ware schon a Richtung ARE ennerwé.

Offiziell huet déi deitsch Wehrmacht den 10te Mee um 5 Auer Muerge LETZEBUERG iwerfall.

Schon's geschwënen nom Iwerfall gowen déi éscht Letzebuenger wénst "Spionageverdacht" verhafft. D'füneft Kolonn hat gud Vierarbecht geléscht.

Well kéng Ministeren méi am Land waren huet de Regierung Generalsekretär Albert WEHRER d'Erklärungen vum déitsche Gesamten entgengt geholl a woeranner verseckert gow dass Deutschland d'Neutralität vu LETZEBUERG géw respektéieren.

Eng gross Liegen, wéi d'Erréchnesser an d'Wirklechkét et elo gleich bewässen.

...De 16. Mä huet den Reichsaussenminister von Ribbentrop Letzeburg als feindlecht Laand erklärt.

Eist Land stung am Ufank énnert der Militärverwaltung, déi mat der letzeburger Regéierungskommissioun oder Landesverwaltungs-kommission wéi se duerno geheescht huet, esou gut ewéi méiglech auskom as. D'Letzeburger hun nach émmer ^{op} hir Onofhängegkeet gepocht.

Awer déi nationalsozialistesche Clique hat schon anéscht decidéiert.

Wéi waren nun Kriegsoperationen verlaaf zanter dem 10. Mee?

Den 13te Mee kapituléieren déi belsch Armée Verbäun zu LECK. De 14te Mee erobere déitsch Loftlandetruppen stratégesch wichteg Basen an Holland a gleichzeiteg gëtt ROTTERDAM massiv bombardéiert 900 Affer enner der zivill Bevöckerung gin signaléiert. Et ass den éischten massiven déitschen Ugraff op Zivilleit.

De 16te Mee kapituléiert Holland an d'Maginot Linn, wo jo d'Fransousen a mir mat geduecht haten se wär net ze duerchbriechen ^{gou} gleich op énger Längt vun 100 km duerchbrach. Den 18te Me hun déi preisesch Armé Truppen d'Maginot Linn engangen.

Den 19te Mee schon stoussen d'Préisen iwert ABBIVILLE op den Ärmel Kanal zo' an den Dag drop gin Alliéiert Verbänn zu DUNKERKE agekesselt.

De 26te Mee fänkt d'Ewakuéierung vu den agekesselten Alliéierten Truppen un, an déi selwechten Dag fällt CALAIS.

De 27 Mee erklärt de belsche Kinneck LEOPOLD III d'Kapitulation
vu sengen Arméén an domadde entstéht e 50 km Lang Ress an der Fron
dén bis un d'Mier récht.

Well déi belsch Regierung, net mat deser Kapitulation d'accord
war, an de Kinneck d'Alliiert och net viraus dovunnen informéiert
hat géht sie an den Exil.

All méglech Schëffer gin zesumme gesicht a bréngen ronn 350.000
Alliiert Zaldoten zeréck an England.

D'franzésch Flott konnt nemmen 48.000 Zaldoten iwert d'Manche
zeréck bréngen während 150.000 hirer Kommeroden d'préisesch Iwer-
macht a Schack gehalten hun a schliesslesch den 3 Juni sech a
Gefangenschaft erginn.

Den 6 Juni zé'en sech d'Alliiert aus NARVICK an Norwegen zeréck
an d'Norwegesch Armée kapituléiert.

Elo gléwt och den Duce, dass den HITLER de Krich gewanne géw an
erklärt nach schnell den 10te Juni England a Frankreich de Krich.
De 10 Juni verléésst d'Fransésch Regierung PARIS.

Och méi wéi 2 Milliounen Pareisser verlossen hir Stad a flüchten
génge de Süden. Des Flüchtlingskolonnen gin onerbärmlech vun de
préiseschen Stuka-Flieger mat Maschinegewierer henschoss.

De 14 a 16 Juni besézt d'rot Armée Litauen, Estland a Leteland.

Den 22 Juni, also 43 Dég nom deitschen Iwerfall, gett de Woffe-
stellstand teschend Frankreich an Déitschland déklaréiert.

*All dis bal da gedélech fir ons schlecht Norichten an d'fransésch gross opgebauten
Erfolgsmeldungen hun ons Lefbuerger luech gehoff. Och fir Diddelenger waren et better
sellé zumech mir gehofft haben dass an a paar Wochen d'fransésch Armée d'Fransen mis
zeréck an Lët Land geworf hätt. An ew segen mir Diddeleng fond vun doheem, d'ho
of a Frankrich, zu Muffelien, Lodiwe Macon a ~~Chalon~~ Chalon, oder an Land, an
Eslech an der Stadt an hun drof gewart fir ons an Evakuation mis hém kommen
ze goen. Besonnerch merf war et fir d'Diddelenger dé an de Süden von Frankreich
evakuéert waren.*

Vun doheem sin nët vill Norichte kom a wann da méeschtens schlech-
ter. Eng Kéer huet et gehéscht Diddeléng leit ganz am Koup. Dann
erém, nëmnen de Zentrum wir ausgebrannt. Et war jo och schwéer
richteg Informatiounen ze kréen. Frankreich war duerch d'Demarka-
tions Linien an zwée gedéelt. Post gung natiirlech kéng an och
Telefonsverbindungen waren ennerbrach. Just aus England ~~kréte mir~~
Informatiounen ^{per} awer do waren d'Leit méi mat séch selwer beschäftegt
hun d'deitsch Invasioun gefart, an neischt oder nët vill iwert
besat Gebidder gesot. Deemols gow et jo nach kéng Satelliten a
kén CNN.

Well d'Groussherzogin an d'Regierung, ^{an d'Russland} geflücht waren, hat d'Chamber
den 11. te Mée éng Regierungskommissioun agesat déi ~~am~~ laufend
Geschäfte soll erledegen. De Präsident war den Här Albert Wehrer.
Kuerz Zäit derno huet sie séch "Verwaltungskommissioun" genannt.
D'Soen ~~De Kommando~~ zu Lëtzebuerg hat awer d'Militärverwaltung, déi éng
einfach Feldkommandatur énnert dem Oberst Schumacher agericht hat.

Eng vun den éischten Verfügungen war, ^{den 21}ten Juni 1940, den Zwangsemtausch vun dem lëtzebuergem Geld an ~~RM~~ ^{Marken} RM krut en fir 8 Frang. E Mount ^{do} huet é schons 10 Frang gin fir 1 RM (Reichsmark)

Den 21. Juli 1940 heuet de Gauleiter Justus Simon op Lëtzebuerg. Den 23ten Juli iwwergitt den "Oberbefehlshaber der Heeren", de General von Brauchitsch dem Simon d'Zivilverwaltung iwwer Lëtzebuerg. De Simon iwwertroug direkt

Heim ins Reich zu führen

séngem Führer an Idol dem Hitler ganz eléng an kont maachen a loossen wat, hien wolt. Hien kont séngen sadisteschen, Ideen freie Laaf loossen. Sein Haapt^{ziel} war: fir Letzeburg ~~und Tausendjähriges Reich~~ unzeschléissen an esou ^{viele} ewei méiglech ze nazifizéieren.

Elv fänkt ^{schon} den braschesten Kapitelen vum den lëtzebuergeser Feindbild hien an d'fir ^{musste} ~~minde~~ ^{mit engem} ~~Franchmarkt~~ ^{frangese Marsch} ~~unzebréchen~~ ^{mach senger} ~~me' besinnlichen~~ ^{Mark} ~~eremtrecken~~

Wé' gëtt den 29ten Juli 1940 iwwerhëlt de Gauleiter Justus Simon als Chef der Zivilverwaltung d'Loen zu Lëtzebuerg. Séng éischt Deklaratioun war, dass d'Land Lëtzebuerg ^{schon} ~~nach~~ ^{me' gëtt} ~~existéieren~~, an et ~~do~~ ^{ginn} ~~schon~~ ^{schon} ~~fron~~ ^{schon} ~~muselland~~ ^{gëtt} ~~gëtt~~ ^{schon} ~~gëtt~~ ^{schon} ~~gëtt~~.

Awer schon den 6. Juli war an der Stad am Café Bernardy d'"Volksdeutsch Bewegung" ofgekirtzt VDB gegrönnt ^{ginn}. De Grënner war de Professor Damian Kratzenberg déen scho lang virum Iwerfall, déem séi Fach deitsch Litara tur war, fir deitsch Kultur geschwärmt huet. Hire Veräin huet GEDELIT gehéscht a war haauptsächlech fir d'5. Kolonne aktiv. Hir Memberen hunn eifreg "Mein Kampf" ém Hitler séi Buch gelies an hun och mat Waffen tréineiert. Dëfir ware sie och prëtt fir gleich den deitschen Truppen ze hëllef an déi éischt Lëtzebuergeser verhafteten ze lossen.

Vun do un némmen d'peinlech Veruerdnungen némmen awer op d' Lëtzebuergeser :

- Den 6. August veruerdnet de Gauleiter dass némmen nach deitsch Sproch gebraucht dierf gin an zwar : beim Staat an um Gericht an de Schoulen an den Zeitungen op de Plakaten an op Schëlter

Franséich dierf némmen nach op den Héchschoulen geléiert gin. D'Droen vun Berret'en ass verbueden.

Am August kommen nach folgend Verfügungen:

autonseiigt ginnen

- d'politésch Parteien gin opgeléist ^{de jure}
- d'Veräiner gi verbueden an némmen ~~déi~~ ~~déi~~ ^{genémog} vum "Stillhaltekommissars" ~~kénne~~ ^{kénne} weidder aktiv sin, esou Z.B. Musekgesellschaften a Sportveräiner
- déi deitsch ^{Justiz}gesetzgebung gëtt agefo'ert - e Sondergericht agesat an deitschfeindlech Kundgebungen verbueden.

Zu Diddeléng gëtt vum Stadhaus d'Opschrëft "Hotel de Ville" éweg geméesselt. D'Strooseschëlter mat franzéischen Nimm gin duerch deitsch Bezéchnungen ersat. D'Niddeschgaass, rue de la Gare gëtt an Adolf Hitler Str~~o~~^{oss} emgedéft. Boulangerie muss duerch Bäckerei ersat gin a. e. s. w.

Wéi schons gesot, sin ^{seit August bis} ufanks September ^{sin} Diddelénger Leit nés aus der Evakuéierung dohéem. Op der Schmëlz gëtt ^{sin} érem ugefangen ze schaffen, d'Héchuewen II an II nés a Betrieb gesat an d'Walzstroossen fänken nés un ze walzen.

D'Schoulen fänken och nés un, an, an all Schoukläss muss d'Bild vum ~~Hitler~~ Hitler hänke kommen ^{an d'Wand vum der fröster Joplin ewech geloll.}

Et ass verbueden Engléisch Sender ze lauschteren. D'Ernährungsamt verdéelt d'Liewensmëttelkarten. Néi Luftschutzbestömmungen gin agefovert. Beamten an Aarbechter gi forcé'ert niewend ^{de man} der freiwëllege Preisen mat der Bécks an der Hand fir "Kriegswinterhilfswerk" ze sammelen.

Den 22.ten Oktober gëtt d'Chamber an de Stadtsrot opgeléist. Den Albert Wehrer gëtt als Präsident vun der Verwaltungskommissioun ofgesat a vun do un gëtt et këng lëtzebuerger Verwaltung méi.

Émmer méi oft a méi fréch zéien S.A. Truppen duerch d'Stroossen. D'Hakenkräiz Fändel muss gegréisst gin an d'Lëtzebuerger verdrécken sech séier an Niewestroossen ^{an Heiseragäng}, fir nët brauchen ze "heil ^{ander}".

Den Drock gëtt émmer méi stark an émmer méi Leit mussen an d'VDB. D'VDB Ofzéechen de sogenannte "Roff" muss vun déene gedroe gin déi nët derlanscht kommen.

Déi nët preisesch kléngend Nimm a Virnimm mussen emgeändert gin. Roger gëtt Rüdiger - Dupont gëtt von der Brücke a e. s. w.

Am Februar 1941 gëtt den Schoulschwester ^{Pensionat} am Personal verbueden Schoul ze hâlen. Lëtzebuerger Timberen an Postkarten gin duerch preisesch ersat.

Natirlech wieren d'Lëtzebuerger sech, a wëllen nët mat machen. Awer och d'Preisen réagéieren an esou gin Beamten a freiberufléich Schaffen déi nët mat hinne wëllen schaffen entlooss énnert der Bezechnung. "Sie bieten nicht die Gewähr"

An déem Zesammenhang ^{sollen} wëll ~~ech~~ héi un puer bekannten Diddelénger Persounen erënneren ^{sin}

D'Dokteren, Hentzen an Schumacher ^{dierfen mat mir ze praktizéieren}
D'Ap~~te~~ ^{ptiker} Decker an Hoffmann ^{sin ewech hieus num zougema}
D'Schoulméeschteren, Hengesch, Klein, Mahr a Stein ^{entloos, och}
vum Zoll Dauphin, Didier, Irrtüm an Zigrand.
De Polizist Folschette an de Gendarm Meischer
an nach ~~aner~~ ^{vill aner}.
D'Danzen ass verbueden. ^{vun der Seite der Mursel}

Den 1. Mée 1941 ass zu Diddeléng éng grouss Kundgebung op déer de Gauleiter Gustav Simon éng Ried hält. Vir dass genügend Leit op der Stadhausplatz sin, gin ^{aus dem Reich} an aus den Nopeschgeméngen Preise mat den Trammen erbeigeferert. Awer och op der Schmëlz kritt jidderée gesot dass "Erscheinen" Pflicht wir, an d'Präsenz als Dingscht considé réiert gëtt.

~~X~~ ^{auswärts vum der Mursel}
~~hier~~ ^{hier} ~~Sitz~~ ^{Sitz} ~~hier~~ ^{hier} ~~der Mursel~~

sech
Dêi êischt Widderstandsorganisatiounen ~~hu~~ ~~sech~~ konstituert
an ~~hu~~ versich~~en~~ den Nazien hir Veruerdnongen ze definieren
an d'Letzeburger drop ze informieren an ze berooden.

de Gaulle an net zefriden mat ~~den~~ senger Naziverzierungen ^{probéiert} ~~an~~ ~~missicht~~
mat méi enger radikaler Part a Weis

All Staatsbeamten an Staatsarbechter esou wêi dêi vu~~n~~ an~~den~~
groussen Betriber ~~an~~ ^{gi} forcéiert ~~gin~~ an d'VDB ~~ze~~ ^{ze} ~~goen~~ oder
mat dem Verloscht vun hirer jeweiliger Plaatz ze rechnen. ~~An~~
de Schoulen ~~is~~ ^{set} d'Jugend tyranniséiert ~~gin~~. Si sollten sech an
d'Hitlerjugend "HJ.mellen. Aaner sollten sech freiwëllech an
den R.A.D. (Reichsarbeitsdienst) mellen oder ~~esou~~ ^{esou} ~~gouger~~ an d'Waffen-
SS. Awer hefir waren d'Chancen geréng. Au~~ser~~ ^{mit d'allein d'betriebe of-louen unig} enge 1200 Frei-
wëllegen am ganzen ^{an d'allein d'betriebe of-louen unig} hun dêi Aaher missten zou allem gezwongen
gin. De Gauleiter huet sech ëmmer méi zu enger terroristescher
Repressioun higin a konnt sech ganz do op seng Vasallen vun
S.A., S.S., GESTAPO an nêt zulescht op d'Ortsgruppenleiter,
Zellenleiter a Blockleiter verloossen. Si hun d'Leit bespétzelt a
verroden no allen Regeln vun der Konscht. Laut hiren Aussohen
kommen d'Leit an de Prisong, an d'Kazetter oder sin ëngesiedelt
gin. A munnecher Fall as ët esouguer zu Hirrichtungen komm.

Esou ~~der~~ alles war eréicht den Ufank vun Colvaine vun de Lëtzeburger a mir
kommen an nächste Sendungen nach drop zwick in d'Nazien gonn Lëtzeburg d'Leit
kugmeiert a selikaneiert hun.